



NERMIN, GÜZEL GÜS

Monoloog van een Turkse vader in Vlaanderen

door

CHRISTIAAN BOSMAN

TONEELFONDS J. JANSSENS B.V.

Tel: 0 33 66 44 00

E-mail: info@toneelfonds.be

Website: www.toneelfonds.be

VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **NERMIN, GÜZEL GÜS** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties, Facebook en eventuele andere publicaties de volledige titel(s) en naam van de oorspronkelijke auteur: **CHRISTIAAN BOSMAN** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de lettergrootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van Toneelfonds J. Janssens bv.

Wettelijk depot 2022/0220/018
ISBN 9789038516394

© 2022 Toneelfonds J. Janssens bv

www.toneelfonds.be
info@toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (YouTube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van TONEELFONDS JANSSENS te Antwerpen.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van TONEELFONDS JANSSENS te Antwerpen.

S.A.B.A.M.
Aarlenstraat 75-77
1040 Brussel
www.sabam.be

Na aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een aanvraagformulier dat, degelijk ingevuld, minstens vier weken de opvoeringen) naar S.A.B.A.M. moet worden gestuurd.

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende opvoeringsrechten met 100% verhoogd.

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

Aanvraag vergunning tot opvoering en Her-opvoering:

1. Aankoop van minimaal 2 tekstboekjes bij de uitgever.
2. Aanvraag en betaling opvoeringsrechten

Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, Lees de voorwaarden op www.sabam.be.

Algemene voorwaarden zie www.toneelfonds.be.

Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.

Voor Nederland wende men zich tot:

Stichting Bredero Auteursrechtenbureau
Valeriaanstraat 13
1562 RP Krommenie
www.stichtingbredero.nl

PERSONAGE

(1 heer)

ÖZHAN BILAL, Een vijftiger van Turkse origine. Een getormenteerd uiterlijk. Klassiek Turks, maar niet in het lang gekleed: streepjes hemd en mouwloos onderjasje.

Hij is dan wel Turks, maar leeft al ruim 30 jaar in België, in een Vlaamse stad. Hij heeft verschillende jobs gedaan (mijnwerker, textielarbeider, ...), maar werkt nu bij een firma die telefoonkabels legt. Hij bedient er sinds kort een kleine graafmachine.

Hij is gelovig, maar niet fanatiek, eerder op een simpele manier en getemperd door zijn levenservaring. Het grootste gedeelte van zijn familie is afkomstig uit Konya in Turkije en hangt de Alevitische leer aan.

Dit is de sekte die wij het beste kennen als de voortbrengers van de Dervishen. Deze sekte is binnen de Islam zowat het tegengestelde van rechtzinnig en rechtlijnig, m.a.w. het is tolerant en stelt zich vrijer en/of pragmatischer op tegenover de strikte islamietische leer. Onze Bilal kan dus afstand nemen van de tradities, maar hij zit toch geprangd tussen de Turkse tradities van zijn familie en de vrije Westerse denkbeelden en levenswijze.

Hij is gehuwd met Gülhan. Uit hun huwelijk heeft hij één kind, een dochter: Nermin. Op het ogenblik van het spel ligt zijn vrouw in de kliniek. Het is een voorzorgsmaatregel nadat zij twee jaar er voor geopereerd werd voor borstkanker. Ze had wat pijn en is daarom in observatie.

De avond van het gebeuren is zijn dochter voor het eerst uit met een jongen. Dat stemt hem wat ongerust. Bovendien is het een Vlaamse jongen en dat zint hem (toch in het begin) niet echt. Hij voelt zich ook hier geprangd tussen zijn Turkse afkomst die hem tot een absolute 'pater familias' maakt, en zijn verblijf in België, dat hem geleerd heeft dat zijn dochter toch enige vrijheid mag genieten. Dit resulteerde in zijn toestemming voor het avondje uit, maar met het strikte bevel om stip om twee uur thuis te zijn. Zowel Nermin als de jongen hebben hier onmiddellijk mee ingestemd. Ook hier wordt hij wat in twee richtingen getrokken. Hij heeft het volste vertrouwen in zijn dochter, maar die jongen?

Wat die relatie betreft, weet hij dat Vlaamse jongeren niet zo vast zijn in de relatietrouw. Bovendien weet hij ook dat zijn eigen vader en moeder een geschikte huwelijkspartner op het oog hebben in Turkije. Voor zijn dochter zou hij liever hebben dat de relatie met de Vlaamse jongen wat vaster wordt, omdat zulks zijn dochter gelukkig maakt. Anders wil hij toch ook niet echt ongehoorzaam zijn aan zijn vader en moeder. Blijkbaar wijst zijn laatste zin op een definitieve keuze voor de eerste oplossing.

DECOR/SPEELRUIMTE

Achteraan is er een ingang, die een beetje een doorsteek verbeeldt. Deze doorsteek is steeds maar half verlicht. Er in staat een schoenenkastje met erboven op een telefoon, ernaast een kapstok, type 'portemanteau', daar tegenover een spiegel.

We ondergaan de suggestie dat net achter deze doorsteek of gang zich een trap naar boven bevindt (vanuit het gezichtspunt van de toeschouwer rechts) en de voordeur (vanuit het gezichtspunt van de toeschouwer links).

De scène zelf stelt een gewone woon-, eetkamer voor, tamelijk modern en nieuw met achteraan in de hoek een opvallende oude kast in twee verdiepingen. Er staat ook een tv-toestel en een stereotentje. Vanuit het gezichtspunt van de toeschouwer aan de rechterkant ongeveer in het midden qua diepteplaatsing staat een zetel (één-zit).

Het decor moet de speler de mogelijkheid bieden om van het podium weg te gaan en de zaal in te trekken. Hier moet een stoel vrij worden gehouden, of ter beschikking staan om de acteur toe te laten bij mensen uit het publiek te gaan zitten en met hen een "gesprek" aan te knopen, of hen rechtstreeks aan te spreken.

Mogelijk kan er boven de scène een lichtkrant opgehangen worden waar de Nederlandse tekst in de Turkse gedeelten geprojecteerd wordt.

LAY-OUT

Enkele keren spreekt Bilal Turks, voor de rest een accentrijk Nederlands. In de tekst wordt op dat ogenblik de Turkse tekst gescheiden van de Nederlandse vertaling. Misschien kan via een lichtkrant de vertaling geprojecteerd worden boven de scène.

Opdracht

Voor al mijn Turkse oud-leerlingen,
niet dat ze moeten denken dat zij
Bilal, Nermin of Gülhan zijn.
Misschien voor een stukje zit hun verhaal
in het levensverhaal van deze fictieve mensen.
Daar gaat het hem om:
mensen!
Om een vader!
Om een moeder!
Om een dochter.
Om de liefde, de twijfel,
het gevecht om te worden wat men worden wil.

In het bijzonder toch opgedragen
aan Mazhar Köse, mijn collega,
die mij een eerlijke inkijk gaf in de Turkse cultuur.
Die mij duidelijk liet voelen dat
in het leven het niet gaat om verschillen
of gelijkenissen in de cultuur,
maar om het hart van mensen,
de onrust,
het kleine geluk en
de kleine en grotere drama's van mensen
die uiteindelijk
allemaal
alleen maar
hetzelfde willen:
het geluk van hun kinderen!

Thema 01: Vooravond

(Wanneer het doek opengaat (of het licht aan) zien we in de achtergrond een man van gezette leeftijd, maar niet echt oud, binnenkomen. Hij komt tot in de doorgang en doet zijn geklede jas uit en hangt haar aan de kapstok. Hij ontdoet zich van zijn schoenen en trekt slippers aan. Wanneer hij hiermee klaar is, staat hij onderzoekend naar zijn handen te kijken. Maar door het halfduister van het gangetje kan hij er blijkbaar niet echt een goed zicht op krijgen. Hij steekt nu door naar de woonkamer en ontsteekt het licht. Hij plaatst zich goed onder het volle licht en kijkt opnieuw naar zijn handen. Hij mompelt wat.)

BILAL:	<i>(in Turks)</i>	<i>(vertaling)</i>
	Evet... o hakli Bular gercekten temiz deđil. Oysa uđ defada yikamistim Bir defada hastahanede yikadim. Ama hâlâ ikmammis. Bu o Marcel'in kullandıđı pis yađ.	Ja... ze heeft gelijk Die zijn niet echt proper. Ik heb ze 3 keer gewassen In de kliniek ook nog eens. Maar het is er nog niet af. Dat is die vuile olie, die Marcel heeft gebruikt.

(Hij gaat opnieuw af. Na een tijdje gaat de telefoon. Hij komt terug op terwijl hij aan een kraaknette handdoek zijn handen aan het afdrogen is.)

BILAL:	<i>(in Turks)</i>	<i>(Vertaling)</i>
	Evet, evet, geldim. Ben Bilal	Jaja, ik kom al. <i>(hij neemt haastig op)</i> Met Bilal

(Hij schakelt nu over naar het Nederlands. Hij spreekt behoorlijk Nederlands, maar met een zwaar accent en een wat rare zinsbouw met niet altijd correcte verbuigingen en vervoegingen en geslachten.)

BILAL: Ha, Marcel. Wat olie hebt gij gebruikt, len? Die is zo zwart. Ze laat niet los van de handen. Ik heb al vijf keer gewassen en nu zijn er nog donkere plekken. Dat is vies spul, man... En is die beter?... Waarom gebruik gij die dan? ... Allé dan, als niet anders kan...

(andere toon, is duidelijk ander onderwerp)

Ja, het gaat beter nu. Zij heeft wel nog pijn. Maar dokter zegt niets met eerste operatie te maken... Neen. Geen uitzaaiingen. Hij gebruikt altijd geleerde woord daarvoor... Ja, 'metastase', dat is het... Daar moeten wij niet ongerust over zijn. Dat is het niet... Dat weet hij niet... Ik weet, als zij niet weten, is altijd gevaarlijk, een beetje... Ja, tot maandag... *(pauzeert even en dan heel geëmotioneerd)* Marcel... Marcel, bedankt om bellen. Ik... Marcel... bedankt...

(Hij luistert nog even en haakt dan in. Hij gaat naar de heel oude kast. Neemt een boekje. Hij gaat naar het televisietoestel en zet de TV aan. We horen en Turkse melodie. Hij gaat in de zetel zitten en begint te lezen. We zien hem indommelen. Stilaan doven de lichten. Het wordt volledig duister. Het geluid sterft uit.)

Thema 02: Het huwelijk

(Plots horen we in het duister de telefoon. Op de achtergrond horen we het ruisend gekraak van een TV zonder ontvangst. Het is duidelijk een hele tijd later. Plots volle licht. Bilal schrikt duidelijk wakker, moet even bekomen en kijkt eerst naar de televisie zonder beeld, dan naar de rinkelende telefoon. Van de telefoon kijkt hij naar een wandklok.)

BILAL: Halftwee? Wie is dat nu weer? Zal toch niets zijn met Nermin...? Of met Gülhan?...

(Hij staat op uit de zetel en stapt naar de telefoon en neemt op.)

BILAL:	<i>(in Turks)</i>	<i>(vertaling)</i>
	Evete, evet, geldim.	Jaja, ik kom al <i>(hij neemt haastig op)</i>
	Ben Bilal	Met Bilal.
	Kiminle görüsüyorum?	Met wie spreek ik?
	Aaa, baba	Ha, papa

BILAL:	<p>Evet, biliyorum. Eveet bab biraz geç oldu O daha iyi Hayir, baba, o benim esim Baba burada durum farkli. Evet ben Türküm baba Bunum Türklükle bir ilgisi yok baba</p>	<p>Ja, dat weet ik. Het is wel al laat, papa. Het gaat beter met haar. Neen, papa, zij is mijn vrouw. Hier gaat dat anders, papa Ja, ik ben Turk, papa. Dit heeft niets met Turk zijn te maken, papa.</p>
<i>(Schijnbaar een beetje verveeld of gegeneerd...)</i>		
	Ben Gülan'ı seviyorum	Ik hou van Gülhan...
<i>(Vastberaden)</i>		
	<p>Evet o hasta. Ama o benim esim. Hayir, baba Evet seni dinlemediğimi biliyorum. Baba ben Gülhan's seviyorum. O benism esim. O benims kizimin annesi... Nermin çok iyi O pek fazla büyümedi ama o artık bir hanım oldu.</p>	<p>Ja, zij is ziek. Maar zij is mijn vrouw. Neen, papa... Ja, ik weet dat ik naar jou geluisterd heb. Papa, ik hou van Gülhan. Zij is mijn vrouw. Zij is de moeder van mijn dochter... Alles gaat goed met Nermin. Ze is niet veel meer gegroeid, maar ze is vrouw geworden</p>

<p>BILAL:</p>	<p>Onun dersleri çok iyi Hayir, baba, burada okumus Olmak çok önemli</p> <p>Sonuçta bir kağıt parçası ama, Bir meslek shibi olduğunu Kanetlaman lazim...</p> <p>Tabiki bir dain çalışmamalı...</p> <p>Tabiki bir meslek öğrenmesine gerek yok, ama...</p> <p>Baba, Nermin zeki bir kız.</p> <p>Onun ailemizin bir gurur olarak yetismesini istiyorum...</p> <p>Ama hayir, o daha evlenmeyecek...</p> <p>O hemsire olmak istiyorum.</p> <p>Evet hastalarla ilgilenmeyi seviyor...</p> <p>Alla'da bizim muhtaçlara yardım etmemizi istemiyorme baba...</p> <p>Baba! Hayir baba, Nermin burada, Belçika'da yaşamak istiyor.</p>	<p>Ze studeert heel goed.</p> <p>Neen, papa, hier is dat belangrijk dat je gestudeerd hebt.</p> <p>Het is maar een papiertje, maar je moet bewijzen dat je een beroep geleerd hebt...</p> <p>Natuurlijk moet een vrouw niet werken...</p> <p>Natuurlijk moet ze geen beroep geleerd hebben, maar...</p> <p>Papa, Nermin is een verstandig meisje.</p> <p>Ik wil dat ze uitgroeit tot een getuige van wat onze familie is...</p> <p>Maar neen, ze moet niet huwen nu...</p> <p>Ze wil verpleegster worden.</p> <p>Ja, ze zorgt graag voor zieke mensen...</p> <p>God wil toch dat we helpen waar we kunnen, papa...</p> <p>Papa! Neen, papa, Nermin zal hier in België willen leven.</p>
----------------------	---	---

BILAL:	<p>O artık Türkiye’de yaşamak için dönmez, o burada Belçika’da yaşayacak!</p> <p>Hayir baba, o olamaz...</p> <p>Evet, o benim arkadaşım...</p> <p>Aslina Gökhan iyi bir genç, alabilir ama...</p> <p>Hayir baba, bunu başka istiyorum...</p> <p>Evet Baba</p> <p>Hayir...</p> <p>Alo? Baba? alo? alo?</p>	<p>Ze keert niet meer naar Turkije terug om er te leven, zij zal hier in België willen leven!</p> <p>Neen, papa, dat kan niet...</p> <p>Ja, die is een vriend van mij...</p> <p>Gökhan is waarschijnlijk een lieve jongen, dat zal wel maar...</p> <p>Neen, papa, ik wil dit anders...</p> <p>Ja, papa</p> <p>Neen!</p> <p>Hallo? Papa? Hallo? Hallo?</p>
---------------	---	---

(Hij kijkt eerst verwonderd naar de hoorn. Hij is boos en dat zie je. Dan haakt hij in. De volgende repliek is naar de zaal gericht tegen het publiek, al begrijpt dat hem waarschijnlijk niet.)

BILAL:	<i>(in Turks)</i>	<i>(vertaling)</i>
	<p>Herzaman bu aynı.</p> <p>Bizi hayatimizi dikte edebileceğini zannediyor.</p> <p>Annemde bunu istiyor.</p> <p>Herhalde telefon etmişindide o söylemstir.</p> <p>Evet o istemir</p>	<p>Dat is nu altijd hetzelfde.</p> <p>Hij denkt dat hij heel ons leven kan dicteren.</p> <p>En moeder wil dat ook.</p> <p>Zij heeft hem waarschijnlijk gezegd dat hij moest bellen.</p> <p>Ja, zij zal dat gewild hebben.</p>

(Hij kijkt nu de zaal in. De stilte die volgt is er een van schatten hoe de situatie ligt. Hij laat het abstracte verhaal schijnbaar los om het verhaal beter in de zaal te kunnen brengen.)

BILAL: *(in Nederlands)* Is toch waar?... Waarom moeien papa en mama zich toch met wat ik doe? Ik hou van mijn vrouw en ik hou van mijn kind! Je kunt toch niet... *(wijst in de zaal, maar haalt dan moedeloos haast de schouder op)* Maar dat kunnen jullie niet begrijpen. Jullie geen Turken... Heeft zelfs niets met Islam te maken, is Turks... Maar wat weten jullie daarvan?...

(In de stilte die volgt, ontspant hij zich en lijkt rustiger wanneer hij verder spreekt.)

Misschien wij moeten voorstellen onszelf...

(Hij gaat op de trap die van de scène naar de zaal leidt, zitten.)

Mijn naam is Bilal. Is voornaam. Naam van mijzelf. Familie heten Özhan. Ik Bilal Özhan. Ik geboren in Konya. Is stad in zuiden Turkije. Aziatisch gedeelte. Gij weet misschien.

(Hij staat recht en gaat met zijn rug naar het publiek staan als hij tekent. Hij tekent Turkije in de lucht terwijl hij het zegt en duidt uiteindelijk de ligging van Konya aan.)

Deze zijn Turkije. Gij zien twee stukken: ene kleintje en ene groot. *(fiere klank in stem)* En hier liggen Konya!

(Keert zich opnieuw naar publiek en blijft op de trap staan.)

Turkije kleine stukje Europa, groot stuk Azië... Dat is grote verdriet van Turken: zij denken Europa, zij zijn Islamieten... Maar Islam niet overal zelfde...

(Hij gedraagt zich nu even als een predikant.)

Wij hebben allemaal Boek. Profeet is overal zelfde. Er is geen andere meer dan Mohammed. Hij is dé Profeet. Is maar één God: Allah. Geen twijfel! Niemand, geen enkele Islamiet dat ontkennen. Maar opvolging van Mohammed niet simpel. Gij hebben dat ook, Nermin mij zeggen.

(Hij kijkt even verwonderd en begrijpt dat hij iemand vernoemd die nog niet is voorgesteld.)

Gij niet weten wie zijn Nermin? Ik leggen uit later. Maar zij zeggen zelfde bij christenen. Soms weten gij niet. Petrus, Paulus, wie heeft gezegd is juist? Profeet Isa en moeder Myriam zij weg naar Allah tonen, maar Petrus of is Paulus zij de weg vertroebeld? Paulus zeggen Isa God. Anderen zeggen Isa profeet, gezalfde, Allah gezonden. Paulus zeggen God is drie in één. Gij begrijpen? Drie en toch maar één? Niet simpel. Kan niet. Allah is Allah, Hij die is. Zelfs wie Ibrahim of Moessa volgen, Yahudiler, Joden, geloven Allah één. Is ook zo: is maar één. Geen drie! Niet één in drie! Isa is profeet, geen God. Is maar één God. Allahoe akbar! Allah is de grootste, wie buiten alle vergelijking staat. En hij is één en onverdeeld. Maar nu vertel ik wat ik geloven, niet wie ik ben!

(Hij keert zich weer om en gaat tot bij de oude kast.)

Ik geboren tegen Konya. Gij niet kennen? *(overtuigd)* Als ik zeggen Mevlana, gij kennen. Gij dikwijls noemen anders. Dikwijls noemen Dervish, maar Dervish zij uit Arabië. Niet in klein, maar groot idee wel hebben wat zijn Dervish. Zij gewijde mannen die God vinden in gebed, dans... en omdat Allah dat willen. Zij dansen zo... *(maakt de draaiende beweging van de Mevlana)* Zij ook dragen lange witte kleed als grote stomp rond benen als zij draaien. *(fier)* Ik geboren tegen stad van Mevlana, tegen Konya. *(relativerend)* Niet veel voorstellen van mij. Papa en mama niet echt grote mensen. Niet echt belangrijk. Ik ook niet belangrijk. Tot

dertien naar school. Klein beetje leren: lezen, schrijven, Boek, beetje rekenen, beetje leren hoe groot Turkije in plaats en in tijd... Dat allemaal zo moeten, maar liep natuurlijk niet zo. Papa zeer arm. Hij geven mij als kleine jongen aan man die schapen leidt. Hoe noemt gij dat weer... çoban [tsjoban] Turkse woord. Hoe gij dat noemen? Ik gehoord op televisie... Bij u is beroep van traditie, bij ons gewone beroep. Is niet herder, niet? Is herder, juist... Ik ging mee met herder, çoban. Als kon naar school, maar meer nog in bergen, als... herder? Is herder, toch? Ja, ik denk is echt dat woord.

(Hij haalt de schouder op, hij begrijpt zijn eigen nietigheid.)

Heb papier ik tot dertien naar school, maar was weinig daar.

(Haalt eens diep adem om een nieuw gedeelte te vertellen.)

Thema 03: Naar België

BILAL: Dan komen nonkel. Nonkel hij broer van vader. Hij woonde niet meer in Turkije. Hij leven in België, werken in Zolder. Hij tonen veel geld. België goede land: hij veel geld. Veel, veel geld, was belangrijk man. Was iemand geworden. Hij vertelde vader hier werk genoeg. Gij moeten weten wandelen met schapen is in Turkije niets. Gij zijt stof op de weg. Niet belangrijk. Verdienen ook niet zoveel. Ik verdienen niet veel. Papa en ik luisteren naar nonkel. België goeie land, hij ons vertellen.

(Hij haalt de schouder op, dit is zijn lot, hij kon er niet aan ontsnappen.)

En ik komen naar België. Vijftien, toen. Mocht niet werken in België. Moeten naar school. Nonkel zorgde voor mij. Was ook alles. Ik had eten en drinken, slapen... *(met bitter leedvermaak)* Op vrijdag en zaterdag ik met bloemen in slechte huizen, in week ik naar school, toch dikwijls, als geen werk aan bloemen... *(helemaal hard en verbitterd)* School slecht. Zij mij niet begrijpen. Maar zeggen ik hen niet begrijpen. *(schamper)* Begrijpen... Niet begrijpen... Is belangrijk wie? Is belangrijk wat? *(filosofisch)* Neen. Is belangrijk ik niets leren, is belangrijk school mij niets leren. Wat gaat gij vertellen aan jongen van vijftien over leven? Jongen van vijftien soms vijf soms zes maanden alleen in bergen, lopen met schapen. Tijd om te denken, geen tijd voor leren. Gij en meester vinden belangrijk leren uit mooie boeken, denken van Bilal in de bergen is niet belangrijk. Valt tegen. België. Met werken iemand belangrijk, ik denken. Maar meester denken belangrijk met neus in boeken. Was belangrijk ik iemand zijn. Niet als in Turkije, niets zijn, maar belangrijk zijn.

(Hij haalt schouder op. Het is duidelijk dat hij daar nu zelf niet meer in gelooft.)

Bilal verliezen één jaar: school waar niets geleerd, school waar niets verdiend. Slechte tijd. Niet graag aan denken.

(Licht plots, alle wolken zijn weg. Hij begint iets nieuws en geloofde daar toen blijkbaar hard in. Maar bij elke zin vermindert zijn elan tot een moedeloosheid die het troosteloze van zijn bestaan belichaamt.)

Thema 04: De mijn

BILAL: Maar jaar nadien ik in mijn... Was donker als ging in. Was donker als ik komen buiten... Was donker beneden. Was donker boven... Was donker in ziel... Ik ziek. Ik wel zien veel mensen als ik. Hoe donkerder het leven, hoe minder Belgen, hoe meer mensen als ik.

(Hij glijdt met zijn hand langs de oude kast, aait ze bijna. Kijkt dan verbitterd in de zaal.)

Als gij denkt ik verdienen toen zestienduizend frank, nu zijn 400 EURO. Misschien denken ik rijk. Maar ik vooral denken ik ziek en ik moe.

(Hij haalt berustend schouder op. Hij begrijpt dat elk woord zal verkeerd begrepen worden.)

Ik huren kleine kamer. Was al zesduizend. Waar gij nu nog vinden kamer van 150 euro. Mocht niet klagen. Als iets stuk, dan werden gemaakt... Als ik zegde... Maar dan wel niet elke maand iets zeggen. Anders kamer kwijt.

(Dan glijdt hij met zijn hand opnieuw langs de oude kast en lacht stil, hij is duidelijk gelukkig en fier met die kast.)

Gij misschien al gezien. Kast hier niet passen tussen alle nieuwe meubelen van bij Arsène. Maar ik niet kunnen doen weg deze. Ik leggen uit. Deze was eerste meubel ik kopen. Drieduizend frank, nu 75 euro. Ik denk nu was misschien niet echt zoveel waard. Madameke vertellen kast heel oud. Misschien ook wat overdreven. Maar als gij mij nu geven 250 euro, gij niet krijgen kast. Was eerste dat ik echt van mij kunnen noemen. Drieduizend was toen veel. Ik verdienen dan maar zestienduizend. Tweeduizend frank ik ook nemen om kopen kleine dingen en toch ik leven. Kleine rekeningen van elektriek en water en ook kolen in de winter. Rest ging naar papa, mama en deel ging naar spaarboek voor reis met autobus naar Turkije.

(Boos maar niet overdrijven...)

Niet lachen nu! *(moet duidelijk maken dat hij geen gemakkelijk leven gehad heeft)* Papa content met centen die ik stuurde naar Turkije, maar ik daarmee was wel negentien toen ik kon betalen bus.

(Komt opnieuw vooraan de scène en richt zich rechtstreeks tot iemand in publiek.)

Moet niet onmiddellijk zakdoek boven halen en tranen geven voor verhaal. Ik was jong. Ik genieten van weg zijn van huis. Maar was ook moeilijk. Ik islamiet. Ik sober leven. Zoals wet voorschrijft voor jonge mannen en meisjes. Maar was moeilijk.

(Hij wijst een man in het publiek aan.)

Ik zie gij lacht, meneer. Was niet wat gij denkt. Ik kom uit land waar jongens en meisje niet zomaar samen. Konya is wel stad van alevieten. Stad en leer van mannen en vrouwen gelijk. Maar ook stad en land van geen aanleiding geven... Geen aanleiding geven!... Misschien landen in Islam beetje te veel streng, maar zeg zelf... Meisjes dagen uit jongens... Jongens weinig respect voor meisjes. Jongens ook niet geleerd hoe belangrijk zijn meisjes. Is beide kanten. Maak kleine weg door tijd: An en Eefje! *(Gaat blijkbaar gemoedelijk praten met iemand uit publiek.)* Heb niet over meisjes zelf, ken ze niet, weet niet hoe zij waren,

misschien brave en goeie meisjes. Maar meisjes uit die tijd... Zelfs vandaag: in België maken van kleine meisjes kleine madammen. Zijn vrouwen in klein, zo gij doen. Is niet zo: meisjes geen kleine madammen, zijn geen vrouw in klein. Meisjes zijn kinderen... Gij ook niet zetten kat bij melk. Gij al gezien al die meiskes? Buik en billen bloot. Als bij meisjes drie b worden b, jongens en mannen hoge temperatuur en heel lastig doen. Gij niet begrijpen? Buik, billen, borsten worden bloot. (*alsof heel normaal*) Problemen. Papa en mama en vooral jaren lopen met schapen mij geleerd. Daarom ik weten: niet zomaar lopen achter meisje. Alle jongens uit Turkije dat weten als zij in Turkije. Loop weer wat vooruit: Turkse jongens in België soms veel vergiftigd door België. Zij weten niet meer hoe meisje zijn, hoe voor meisje moeten zijn. Wel voor zus, maar niet voor andere meisje...

(Haalt de schouder op. Dit is wat het leven hem heeft geleerd. Hij heeft het ook over dingen die hij niet altijd goedkeurt.)

Misschien is alles ook te gemakkelijk voor hen. Ik werken toen in de mijn. Hoe Belgen zeggen weer? Put, in de put... Weinig geld voor veel werk. Nu jongens, Belg of Turk, willen veel geld voor weinig werk. Soms zelfs veel geld voor helemaal geen werk. Niet goed. Ik beetje bang. Dat niet blijven duren.

(Hij haalt de schouder op en gaat naar de zetel. Hij gaat zitten.)

Toen, ik vele werken, weinig geld en vele honger. Vele sparen. Maar ik was niet alleen. Ook jongens van België vele werken en vele sparen. Ik zien vrienden sparen. En dan komen 'kopen'. Mijn kameraden van België kopen auto. Eerst klein en occasie. Dan soms kleine en nieuw. Maar voorzichtig: eerst sparen, dan zien. Dan kameraden verkeren, trouwen, huren eerste huisje... Nu anders: Turkse jongens van eerste keer groot en als kan nieuw willen. Zitten nog op school als willen BMW... of Audi, maar dan groot... of Mercedes. Vroeger alles anders, meneer. Misschien toch niet minder goed. Anders. Ik hebben allemaal meemaken, meneer. Natuurlijk: Belgische kameraden? Niet veel, meneer! Belgische jongens niet graag vriend met Turk. Alleen donker van mijn bindt. Maar meisjes... Ik denken toen ik nooit zullen trouwen. Ik niet sparen voor auto, niet sparen voor kleine huis. Ik sparen voor papa en mama in Turkije. Hoe ik geld sparen om kunnen trouwen meisje? (*opnieuw wat boos en voelt zich verongelijkt*) Ik weet dat veel mensen denken wij kopen onze meisje. (*Kortaf, maar eerlijk*) Vrouw is geen koopwaar. Niemand, geen mens zijn koopwaar. (*Terug uitleggend*) Wij sparen om meisje gelukkig te kunnen maken. Misschien nu niet meer zo bij Belgische jongens, maar ik weet dat als gij waart jong, meneer (*wijst naar ongeveer leeftijdgenoot in de zaal*), was ook niet om kopen meisje, maar om tonen dat meisje goed zou zijn bij meneer. Gij willen tonen dat meisje geen honger of dorst, maar goed leven hebben bij u. Wel?! Ook bij ons... (*beetje berustend*) Maar ik? Hoe ik sparen? (*laconiek tot cynisch*) Ja, ik sparen,... voor bus... naar Turkije. Op bezoek bij familie.

Thema 05: Naar het thuisland

(Hoe donker zijn leven ook was, blijktbaar was er ook een lichtpunt, vanaf nu een klein beetje stralen!)

BILAL: Ik komen terug in Turkije. Ik nooit meer vergeten. Ik duizend kilometer ziek in

bus, maar ik komen thuis. Eerste bezoek aan familie in Turkije. Ik negentien.

(Even zonder het enthousiasme van de terugkeer: hij keert ook in de cultuur terug en dat kan tegenvallen.)

En dan papa mij vragen of ik kennen dochter van Ersoy. Vriend van hem. Ik kennen meisje niet echt, maar ik begrijpen wat papa willen. Was zo in mijn tijd. Is nu niet altijd meer zo, maar daarom niet beter. Ik hebben respect voor vader. Ik zou nooit iets gedaan hebben wat baba niet wilde en wat hij wilde was bevel, streng, maar ook zoet gebod! *(kijkt naar iemand in publiek)* Is toch zo? Als gij houden van, dan elk gebod is niet slecht, maar zoet. Gij doet graag. *(een pauze als koestert hij de herinnering)* Ersoy vriend van papa. Hij had dochter, drie jaar minder dan ik. Ik was dan vier jaar weg uit dorpje, hoe ik kennen meisje? Als ik kwam naar België, zij was meisje van twaalf! Ik veranderd in die tijd, meisje ook. Hoe ik haar kennen?

(Hij gaat tot bij een foto van Gülhan. En hij streelt als het ware de foto. Hij is duidelijk nog verliefd op het meisje, op de vrouw nu.)

Ik moeten toegeven, ik hebben geluk en Gülhan ook. Gülhan dochter van Ersoy. Als ik zien eerste keer Gülhan in die vakantie, ik was verliefd. Wereld blauw, rood en groen op één moment. Ik honger en toch niet kunnen eten, ik blozen, ik... Ik verliefd. Zij mij vertellen dat ook zij van mij droomde. *(plots los van die verliefde praat, nu heel zakelijk)* Dat is geluk: wij waren verliefd. Ik ken vrienden die niet verliefd. Maar zij toch getrouwd en vele mooie moment gelukkig. Niet altijd! ... Maar wie is 'altijd' gelukkig? *(terug het elan van daarvoor, niet meer zakelijk, maar duidelijk verliefd)* Ik tart lot: ik was gelukkig en niets heeft dat ooit verminderd.

(Hij begint terug een gewoon verhaal.)

Als ik komen terug naar België, ik zoeken werk waar meer verdienen dan de mijn. Kwam naar Fabelta, in Aalst. Goed verdienen. Proper, maar chemisch vuil werk. Goed verdienen. Ik huurde kamer, minder duur als bij mijn. Spaarde. En jaar later, met hulp van ouders, ik trouwde Gülhan. Mooie trouw. Alleen verdriet dat week later ik terug naar België om te werken. Mijn vrouw bleef wonen bij mijn ouders.

(In dit donker moment is het huwelijk een lichtpunt, een nieuw doel.)

Maar getrouwd met Gülhan was leven ver weg van haar niet moeilijk. Ik vleugels... Neen,... geen Red Bull nodig. Was ook nog geen sprake van. Was verliefd en bleef verliefd.

(Hij komt de scène af en komt bij man zitten.)

Gij geloven in sprookjes, meneer? *(om het even wat het antwoord is)* Ik eerst wel, maar ben slimmer geworden. Kreeg mooie, blijde brieven die toonden haar geluk. Gülhan was goede vrouw. Ze woonde toen bij mama en papa. Maar enkele maanden, enkele brieven later ik miste de zon in haar woorden. Tussen de regels ik zag onweer en donkere wolken. Oh, ze vertelde over de kleine dingen in het dorp en ze schreef steeds weer hoe ze naar mij verlangde. Maar was niet meer verlangen naar geliefde. Was verlangen naar iets beter. Ik voelde dat. Jaar later ik reisde opnieuw naar mijn vrouw.

(Een beetje mysterieus blijven. Publiek een vals beeld geven!)

Ik vinden vrouw die gelukkig was mij te zien. Wij in die vakantie eindelijk echtbaar. Zij toen gelukkig, ik zien. Wolken tussen woorden verdwenen. Maar

maand later er was afscheid. Zij zegde niet. Ik zag de wolken opnieuw in haar oog samentroepen en ik begreep niet.

(Hij keert opnieuw naar woonkamer in stilte. Je merkt dat hij bedrukt is, hij laat voelen dat er iets fout ging in zijn huwelijk.)

Jaar later. Veel gewerkt, veel gespaard. Ik reisde gelukkig naar huis. Ik verlangde sterk naar mijn vrouw.

(Eventjes opnieuw bitter.)

Maar ik zag ongelukkige vrouw. Ze vertelde niet. Ik vroeg haar, ik vroeg mama en papa. Niemand sprak. Niet goed thuis. Ergste was Gülhan dikwijls wenen. Ik zie ogen met rode randen. Ik ongerust. Ik voelde pijn, ik niet weten en niemand zeggen. Maar papa vertelde over andere mannen in dorp. Over Ayan en zijn zontje. Erhan, kameraad van mij had nu een dochtertje en een zoon. Selim was ook vader geworden, Ali-Riza koesterde dikke buik van zijn vrouw en de vrouw van Ervan, een vriend van mij, was al anderhalve maand niet onrein geweest.

(Hij pauzeert even om nadruk te kunnen leggen.)

Over Gülhan en mij was geen woord gezegd. Ik had begrepen en vroeg Gülhan zoals een man aan zijn vrouw vraagt. Zij wenen. Niet om haar droge schoot. Maar om woorden van mijn papa en mama daarover.

(Je merkt dat hij echt meeleefde toen met zijn vrouw. De harde woorden en berichten hebben zeker zijn liefde voor haar niet verminderd. Maar hij is wel boos nu.)

(boos) Ik ging naar vader. Ik vragen:

BILAL:	<i>(in Turks)</i>	<i>(vertaling)</i>
	<i>(echt heel boos)</i> Niçin kızgın ve asağilayarak esime bakıyorsun?	Waarom kijkt gij kwaad en met verachting naar mijn vrouw?

(Hoewel het publiek waarschijnlijk wel gevoeld heeft dat hij boos is, heeft ze hem waarschijnlijk niet begrepen. In zijn woede, die hij herbeleeft, begrijpt hij dat plots. Hij keert zich plots direct naar het publiek en dan:)

BILAL: *(In Nederlands)* Ik had toch gelijk!!! *(Lange stilte, als beseft hij nu dat het publiek niet weet waar hij het over heeft)* Maar gij hebt misschien niet verstaan, madam. *(komt terug tot bij het publiek tot bij een (gehuwde) vrouw, hij richt zicht tot haar echtgenoot)* Ge begrijpt toch, meneer, dat ik aan een vrouw moet zeggen dat ik was kwaad. Het was niet de schuld van Gülhan dat mijn vader nog geen opa! Waarom dan hij kijken met haat en verachting in de ogen naar haar?!

(Hij blijft zich duidelijk opwinden bij de herinnering, maar keert terug naar de woonkamer.)

Ik ging naar een vriend en leende geld. Ik vertelde vader ik met Gülhan een verre achterneef in Eskesehir bezoeken en enkele dagen bij hem zou verblijven. Ik weet niet of vader mij geloofde. Misschien wel, toen hij hoorde dat we inderdaad bij Tolga, die neef, op bezoek geweest waren. Maar na een kort beleefdheidsbezoek trok ik met Gülhan naar een klein hotel en verbleef er de

rest van de vakantie met haar. We hebben over alles gepraat, behalve over... Ik had haar een heel jaar gemist en zij mij. Dat zegde zij en dat toonde ze mij en ik haar.

(Droomt even weg. Dan weer zakelijk.)

Na de vakantie bracht ik haar terug naar huis. Papa sprak geen woord tegen mij. Ik ben zijn zoon. Ik sprak evenmin tegen hem. Ik nam afscheid van mijn broers en mijn zusters en heel innig nam ik afscheid van Gülhan en keerde bedrukt naar België. Tegen papa en mama had ik niets meer gezegd.

(Hij komt een beetje ontmoedigd vooraan de scène staan.)

Thema 06: Papa

BILAL: Gij moet u voorstellen hoe ik mij voelde. Ik hield van mijn vrouw. Maar ik hield ook van mijn vader en moeder. Ik voelde dat ik nooit tussen hen beiden zou kunnen kiezen. Ik wilde ook niet kiezen.

(Opnieuw plots vol enthousiasme en heel gelukkig.)

En dan komen brief van Gülhan: zij had niet gebloed. Ik gelukkig. Ik hebben wel niemand voor zeggen, maar ik was gelukkig. Ik dacht: nu boosheid van vader over. Ik maken al plannen om gaan naar Turkije. Maar dan nieuwe tegenslag: Fabelta Aalst dicht. Ik had stempelgeld, maar ik kon niet meer sparen. Gülhan kreeg onze dochter, ik was in België. We hadden vooraf al alles afgesproken. Onze dochter kreeg de naam 'Nermin'. 'Nermin' hebben betekenis: zachte. Ik zocht om nog minder op te doen. Ik verwarmde maar weinig meer de kamer, at slechts de helft en trachtte ander werk te vinden. Ik stuurde nu geen geld meer naar papa en mama, maar naar Gülhan. Zij moest voor ons kleine meisje zorgen.

(Even terug zakelijk.)

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via www.toneelfonds.be de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.



bestellen@toneelfonds.be



03 3664400

**TONEEL
FONDS**  **ANSSENS**
Voor de juiste keuze